

OE-3

**INSTRUIREA MEDICILOR LEGIȘTI ÎN REPUBLICA MOLDOVA –
INCURSIUNE ISTORICĂ ȘI ABORDARE CONTEMPORANĂ**

Andrei Pădure, Gheorghe Baci

Catedra Medicină legală a USMF „Nicolae Testemițanu”

Chișinău, Republica Moldova

Abstract

**Trainings of forensic pathologists from the Republic of Moldova –
brief history and contemporaneous approach**

Evolution of forensic pathologists' trainings in the Republic of Moldova after 1945 is presented. Actual program of postgraduate training in residency in forensic medicine is briefly reflected.

Este binecunoscut că încă din antichitate organele de drept apelau la cunoștințele speciale ale medicilor pentru explicarea unor fenomene medicale și biologice în procesul investigării diferitor crime comise împotriva sănătății și vieții omului. Medicii erau adeseori solicitați de judecători pentru explicarea cauzelor morții, legăturii de cauzalitate dintre diverse traume și moarte, existența unor prejudicii aduse sănătății și integrității corporale etc. În acest sens, exemplificativă este aprecierea dată rolului medicului în realizarea actului de justiție în Codul lui Justinian (529-534) precum că medicii sunt mai curând judecători decât martori în fața legii [9]. Practica medicală desfășurată în folosul actului de justiție a fost atestată încă cu 2 milenii până la era noastră în China antică [8], dar a fost certificată și în Egiptul antic, Imperiul Roman, Grecia antică ș.a. [1].

Primele stipulări cu caracter medico-legal pe teritoriul Țării Moldovei apar pentru prima dată în Pravila lui Vasile Lupu publicată la Iași în 1646, cunoscută și sub denumirea de Carte românească de învățătură [3]. Pravila stabilea invitarea medicului pentru clarificarea unor fenomene cu caracter medical și îi acorda un statut deosebit în calitate de legist, grație cunoștințelor speciale pe care acesta le deținea și le aplica pentru elucidarea condițiilor de apariție a leziunilor și morții. Astfel, *”Când va dzice vraciul că iaste rana de moarte sau nu de moarte, îl vom create. Mai vârtos, cându se va afla că vraciul iaste dascăl, cumu le dzic acestora, doftori, atunce să create și mai bine decât are fi altul mai prost, bărbiiariu sau descântătoriu. Când va dzice vraciul cum cutare armă n-au făcut rană de moarte și mărturiile vor dzice că rana-i de moarte, mai create-să-va vraciul decât mărturiile. Orice va dzice vraciul vom create pentru rană, măcar de nu s-are giura”* (glava 14, p.7, 8, 9). Prin urmare, încă din vremurile mai vechi, medicul era apreciat pentru cunoștințele sale aplicate nu doar pentru tratarea bolnavului, ci și pentru necesitățile justiției, iar cuvântul său era decisiv în raport cu alte probe, chiar dacă a fost exprimat fără a depune jurământul.

În societatea contemporană, explicarea fenomenelor medicale și biologice care apar în practica de drept este realizată de către medicii legiști. Este evident că de nivelul de instruire și calificare a medicului legist depinde în totalitate capacitatea acestuia de a dezvolta și aplica cunoștințele sale atât din domeniul medicinei legale, cât și medicinei generale. Din aceste considerente, formarea inițială a medicului legist trebuie să întrunească condițiile formării generale a medicului, urmată de instruirea în domeniul medicinei legale. Această linie logică se regăsește și în legislația contemporană. Astfel, Legea cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar [6] înaintea față de expertul judiciar în domeniul medicinei legale o cerință obligatorie pentru obținerea calității de expert deținerea diplomei de studii superioare de specialitate și de studii postuniversitare de rezidențiat sau masterat. Atât Legea ocrotirii sănătății [5], cât și Codul educației [4] prevăd în învățământul superior medical obligativitatea instruirii la nivel universitar (cu eliberarea diplomei de licență în medicină) și postuniversitar prin rezidențiat cu eliberarea diplomei de medic specialist, care conferă dreptul de a desfășura activitate practică independentă conform calificării obținute. În condițiile Republicii Moldova, învățământul superior

medical se realizează doar în cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie ”Nicolae Testemițanu”.

Formarea și instruirea cadrelor de medici în Republica Moldova a fost posibilă doar după fondarea în anul 1945 a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (actuala USMF ”Nicolae Testemițanu”). Odată cu inițierea pregătirii medicilor autohtoni la ISMC, treptat a început a se rezolva și problema formării medicilor legiști în vederea soluționării deficitului de acești specialiști. Astfel, după datele Prof. Gheorghe Baciș [2], circa 20 de medici din primele 7 promoții ale ISMC (1946–1952) s-au încadrat în muncă la serviciul medico-legal fără specializare primară, urmând mai târziu unele cursuri de stagiere în alte centre universitare. Începând cu anul 1953, Ministerul Sănătății a introdus forma de specializare primară subordinată, care se realiza în ultimul an de studii la facultate, cu o durată de 5-6 luni, conform unui program adoptat profilului medical respectiv. Scopul acestei scurte forme de instruire a fost suplinirea cât mai grabnică a rândurilor medicilor cu tineri specialiști în vederea acoperirii deficitului de personal medical, inclusiv în domeniul medicinei legale. Subordinata, ca formă de instruire postuniversitară, a existat până în anul 1970 și a fost succedată de internatură, care se realiza timp de un an după absolvirea facultății. Procesul de instruire se desfășura sub conducerea șefului Biroului de Expertize Medico-Legale și era axat pe deprinderea tuturor formelor de activități practice (cercetări pe cadavre, examinarea persoanelor agresate etc.) și mai puțin pe dezvoltarea cunoștințelor teoretice. În paralel, timp de peste 30 de ani (1963–1996) aprofundarea cunoștințelor în domeniul medicinei legale se realiza prin secundariat clinic. Începând cu anul 1997, internatura a fost înlocuită prin masterat, care se desfășura în cadrul catedrei Medicină legală a USMF ”Nicolae Testemițanu” sub conducerea șefului catedrei, avea o durată de 2 ani și permitea achiziționarea atât a cunoștințelor teoretico-științifice, cât și a deprinderilor practice la baza clinică – Centrul de Medicină Legală. Deși această formă de instruire postuniversitară a fost una destul de eficientă pentru pregătirea cadrelor medico-legale calificate, în anul 2002 este substituită prin rezidențiat cu o durată a studiilor de 3 ani, care se desfășoară în cadrul aceleiași catedre și baze clinice. Programul de studii prevede extinderea însușirii cunoștințelor teoretice și a deprinderilor practice, ceea ce corespunde cerințelor contemporane față de activitățile medico-legale. Pe lângă tematicile de însușit, modul de desfășurare a studiilor și examenelor, baremul dexterităților practice, programul stabilește și literatura obligatorie, dar și cea suplimentară pe care orice rezident trebuie să o studieze. Astfel, în procesul instruirii prin rezidențiat, rezidenții acumulează 4860 de ore de activități teoretice și practice, orientate primordial în domeniul medicinei legale (4212 ore), care cuprind toate tematicile științei medico-legale. Totodată, rezidenții studiază și specializările medico-legale înguste precum histologia, toxicologia, biologia medico-legală și sectorul medico-criminalistic, informații necesare pentru înțelegerea complexității rolului acestor specializări în obținerea informațiilor complementare cercetării persoanelor și cadavrelor, precum și pentru interpretarea corectă a rezultatelor cercetărilor de laborator medico-legale. Pe lângă acestea, sunt desfășurate stagii la

specialitățile medicale conexe activității medico-legale, precum morfopatologie, radiologie și imagistică, ortopedie și traumatologie, neurochirurgie și psihiatrie judiciară. Această studiere aprofundată este determinată de necesitatea utilizării cunoștințelor din toate domeniile medicale în activitatea medico-legală. Pe parcursul studiilor, rezidenții desfășoară diverse stagii practice în cadrul secțiilor teritoriale, în care iau act de specificul activității de sine stătătoare a experților medico-legali în subdiviziunile raionale. Rezidenții trebuie să acumuleze o serie de cunoștințe și abilități practice, care sunt verificate la finele anilor de studii în cadrul examenelor de promovare și la final în cadrul examenului de absolvire în fața comisiei instituite prin ordinul rectorului universității. Examenul de absolvire conține trei probe: test, proba practică prin autopsie și examinare a persoanei, interviu oral.

O formă deosebită de aprofundare a cunoștințelor teoretice o reprezintă doctoratul și postdoctoratul, prin intermediul căruia au fost pregătite în special cadre didactico-științifice. Cu toate acestea, și o serie importantă de medici legiști din sectorul practic au realizat cercetări științifice care s-au încununat cu susținerea tezelor de doctor în științe medicale. Drept rezultat al acestor cercetări științifice, a fost elaborată o serie de propuneri implementate în activitatea practică ce au contribuit la ameliorarea acestei activități, dar și în activitatea de educație continuă a medicilor legiști. În total, în decursul a 70 de ani de la fondarea universității, medicii legiști au susținut 4 teze de doctor habilitat în științe medicale și 17 teze de doctor în științe medicale [7].

În lumina celor reflectate, putem conchide că, odată cu dezvoltarea științei medicale și a cerințelor înaintate față de cunoștințele și aptitudinile medicilor legiști, forma de instruire postuniversitară a evoluat atât ca durată a studiilor (de la 5-6 luni la 3 ani), cât și ca substanță. Această metamorfoză a învățământului medical superior în domeniul medicinei legale denotă complexitatea cunoștințelor și abilităților practice pe care trebuie să le posedă medicul legist astfel încât să-și aducă obiectiv și competent contribuția la investigarea celor mai serioase infracțiuni ce vizează sănătatea, integritatea corporală și viața omului. Gradul înalt de complexitate a cunoștințelor pe care trebuie să le posedă medicul legist este demonstrat și prin existența instruirii medicale continue, care se desfășoară în cadrul catedrei Medicina legală a USMF "Nicolae Testemițanu". Este de menționat că din toate domeniile de expertiză judiciară, doar în cel medical există instruire postuniversitară continuă desfășurată la catedre specializate.

Bibliografie:

1. Baci Gh. Evoluția medicinei legale pe plaiul basarabean. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 308 p.
2. Baci Gh. Formele de instruire a specialiștilor în domeniul medicinei legale. Info-med, 2016, nr.1(27), p.15-17
3. Carte românească de învățătură (Pravila lui Vasile Lupu). <https://tipariturromanesti.files.wordpress.com/2011/10/carte-romaneasca-de-Invatatura-1646.pdf>

4. Cod nr.152 din 17.07.2014 al educației al Republicii Moldova.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=355156>
5. Legea nr.411 din 31.05.1995 a ocrotirii sănătății.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312823>
6. Legea nr.68 din 14.04.2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=365259>
7. Pădure A. Department of Legal medicine and its development perspective. Info-med, 2014, nr.2(24), p.5-6
8. Громов А.П. Судебная медицина в Китае. Судебно-медицинская экспертиза, 1993, №2, с.44-45
9. Райский М.И. Судебная медицина. Москва, 1953. с.6